

О'QUVCHILARNING TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH ORQALI IJODIY MAHORATINI SHAKILLANTIRISH

Rustamova Manzura Mirkamolovna

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti
“Maktabgacha va Boshlang‘ich ta‘lim”
yo‘nalishi kafedra mudiri PhD dotsent

Xayitboyeva Sevara Ortiqboy qizi

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti
“Boshlang‘ich ta‘lim nazariyasi va metodikasi”
yo‘nalishi 2-bosqich magistranti

ANNOTATSIYA

Maqolada o‘quvchilarning texnologiyalardan foydalanish orqali ijodiy mahoratini shakllantirish masalasi yoritilgan. Zamonaviy axborot texnologiyalari ta‘lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni joriy etish imkonini beradi, bu esa o‘quvchilarning tanqidiy fikrlashi, muammolarni hal qilish ko‘nikmalari va ijodiy yondashuvini rivojlantirishga xizmat qiladi. Maqolada raqamli vositalardan foydalangan holda loyihaviy ishlar, vizual san‘at, dasturlash va multimedia mahsulotlarini yaratish orqali ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish usullari ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari o‘quvchilarning texnologiyalarga bo‘lgan qiziqishini oshirish, ularni mustaqil fikrlashga undash va ta‘lim samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: Texnologiya, innovatsiya, raqamli texnologiyalar, axborot texnologiyalar(IT), AKT,

АННОТАЦИЯ

В статье рассматривается вопрос формирования творческих навыков учащихся посредством использования технологий. Современные информационные технологии позволяют внедрять инновационные подходы в образовательный процесс, что способствует развитию критического мышления,

навыков решения проблем и творческого подхода у учащихся. В статье рассматриваются методы развития творческих способностей с использованием цифровых инструментов, таких как проектная деятельность, визуальное искусство, программирование и создание мультимедийных продуктов. Результаты исследования показывают, что использование технологий повышает интерес учащихся, мотивирует их к самостоятельному мышлению и играет важную роль в повышении эффективности обучения.

Ключевые слова: Технология, Инновация, Цифровые технологии, Информационные технологии (ИТ), ИКТ (Информационно-коммуникационные технологии).

ANNOTATION

The article explores the issue of developing students' creative skills through the use of technology. Modern information technologies enable the implementation of innovative approaches in the educational process, fostering critical thinking, problem-solving skills, and creative approaches among students. The article examines methods for developing creative abilities through digital tools, including project-based work, visual arts, programming, and multimedia production. Research findings indicate that the use of technology increases students' interest, encourages independent thinking, and plays a crucial role in enhancing the effectiveness of education.

Key words: Technology, Innovation, Digital technologies, Information technology (IT), Information technology (IT).

KIRISH

Bugungi kunda axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim jarayoniga yangicha yondashuvlarni talab qilmoqda. O'quvchilarning ijodiy mahoratini shakllantirish va rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimining asosiy vazifalaridan biri bo'lib, bu jarayonda texnologiyalardan samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli texnologiyalar o'quvchilarga o'z g'oyalarini vizual va interaktiv shaklda ifodalash, mustaqil izlanish olib borish va ijodiy yondashuvni rivojlantirish imkoniyatini beradi.

Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar yordamida loyihaviy ta'lim, dasturlash, multimedia mahsulotlarini yaratish va san'at bilan bog'liq faoliyatni o'quv jarayoniga integratsiya qilish o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini, muammolarni hal qilish ko'nikmalarini va ijodiy tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ushbu maqolada texnologiyalardan foydalanish orqali o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishning ahamiyati, usullari va natijalari tahlil qilinadi.

Bugungi kunda axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim jarayoniga yangicha yondashuvlarni talab qilmoqda. O'quvchilarning ijodiy mahoratini shakllantirish va rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimining asosiy vazifalaridan biri bo'lib, bu jarayonda texnologiyalardan samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli texnologiyalar o'quvchilarga o'z g'oyalarini vizual va interaktiv shaklda ifodalash, mustaqil izlanish olib borish va ijodiy yondashuvni rivojlantirish imkoniyatini beradi.

Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar yordamida loyihaviy ta'lim, dasturlash, multimedia mahsulotlarini yaratish va san'at bilan bog'liq faoliyatni o'quv jarayoniga integratsiya qilish o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini, muammolarni hal qilish ko'nikmalarini va ijodiy tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ushbu maqolada texnologiyalardan foydalanish orqali o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishning ahamiyati, usullari va natijalari tahlil qilinadi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Texnologiya fanining tarbiyaviy ahamiyati ham muhim hisoblanadi. U o'quvchilarda mehnat turlari haqidagi tushunchalarni shakllantiradi, mehnatga bo'lgan qiziqishni hosil qilib, mehnatsevarlik, mas'uliyat, intizomlilik, burch hissi hamda jamoatchilik hissini tarbiyalashda muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, o'quvchilarning aqliy jihatdan kamol topib borishlarida zamin yaratadi. Iroda va axloqiy sifatlarini rivojlantirishda ko'maklashadi. O'quvchilarda mehnatga bo'lgan his-tuyg'uning hosil bo'lishi ularda do'stlik, birodarlik, bir-biriga ko'maklashish, jamoatchilik, hurmatizzatda bo'lish kabi fazilatlarni tarbiyalayd[1].

Texnologiya (yunoncha techne – san’at, mohirlik, uquv) – sanoat, qurilish, transport, qishloq xo‘jaligi va boshqa sohalarida mahsulotlar olish, ularga ishlov berish va ularni qayta ishlash usullari tartibga solingan tizim; shu usullarni ishlab chiqish, joriy qilish va takomillashtirish bilan shug‘ullanadigan fan[2].

Zamonaviy ta’lim tizimida texnologiyalarning roli tobora ortib bormoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) va raqamli vositalar ta’lim jarayonini yanada samarali qilish bilan birga, o‘quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirish uchun ham keng imkoniyatlar yaratmoqda. Ijodiy mahorat — bu shaxsning o‘z fikrlarini yangicha ifodalash, muammolarni original usulda hal qilish va o‘ziga xos yondashuvlarni ishlab chiqish qobiliyatidir. Texnologiyalar esa bunday qobiliyatlarni shakllantirishda muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi.

Texnologiya fani nafaqat o‘quvchilarga amaliy bilim va ko‘nikmalarni o‘rgatish, balki ularning tarbiyaviy jihatdan kamol topishida ham muhim rol o‘ynaydi. Ushbu fan o‘quvchilarda turli mehnat turlari haqida tushunchalarni shakllantiradi, ularda mehnatsevarlik, mas’uliyat, intizom va jamoaviylik hissini rivojlantirishga yordam beradi.

Texnologiya fani orqali o‘quvchilar:

- **Mehnatning ijtimoiy ahamiyatini tushunadilar** – Ular jamiyat taraqqiyotida turli kasb va hunarlarning tutgan o‘rnini anglaydilar.
- **Kasbiy yo‘nalishni belgilash imkoniyatiga ega bo‘ladilar** – Texnologiya darslari davomida turli sohalar bilan tanishib, o‘z qiziqishlariga mos yo‘nalishni aniqlashga yordam beradi.
- **Mas’uliyat va intizomni shakllantiradilar** – O‘quvchilar loyihalar ustida ishlash, rejali harakat qilish va topshiriqlarni o‘z vaqtida bajarish orqali ushbu fazilatlarni rivojlantiradilar.
- **Muloqot va hamkorlik ko‘nikmalariga ega bo‘ladilar** – Jamoaviy ishlar orqali bir-biriga yordam berish, hurmat bilan munosabatda bo‘lish kabi ijtimoiy ko‘nikmalar mustahkamlanadi.

Bundan tashqari, texnologiya fani o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirishga, muammolarni hal qilish qobiliyatini oshirishga va o'z bilimlarini amaliyotda qo'llashga undaydi. Mehnatga muhabbat uyg'otish bilan birga, ularning iroda va axloqiy fazilatlarini ham shakllantirishda katta ahamiyat kasb etadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun texnologiya darslari nafaqat amaliy ko'nikmalarni shakllantirish, balki ularning tafakkuri va idrokini rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega. Ushbu darslar davomida bajariladigan kuzatishlar va eng oddiy tajribalar orqali o'quvchilar turli materiallarning fizik xususiyatlarini o'rganadilar va ularni ajrata olish ko'nikmalariga ega bo'ladilar.

Texnologiya darslari:

- O'quvchilarning **sensor analizatorlarini rivojlantirishga** yordam beradi. Ular materiallarning qattiq yoki yumshoqligi, zichligi, rangi kabi jihatlarini amaliy ravishda farqlashni o'rganadilar.

- **Qo'l mehnati va harakat koordinatsiyasini** rivojlantiradi. Kesish, bukish, yopishtirish, birlashtirish kabi jarayonlar orqali motorik harakatlari mustahkamlanadi.

- **Tajriba va kuzatish asosida bilimlarni chuqurlashtirishga** imkon yaratadi. O'quvchilar turli materiallarning ishlov berishdagi xususiyatlarini sinab ko'rib, ularning amaliy qo'llanilish sohalarini tushunib yetadilar.

- **Ijodiy tafakkurni shakllantiradi**, chunki har bir mashg'ulotda o'quvchilar o'z kuzatishlariga asoslangan holda qaror qabul qilishlari, qaysi material qanday ishlatilishi mumkinligini baholashlari talab etiladi.

Bunday darslar boshlang'ich sinf o'quvchilarining dunyoqarashini kengaytirib, ularga kelajakda murakkab muammolarni hal qilish uchun zarur bo'lgan muhim amaliy va fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishda asos bo'lib xizmat qiladi.

Texnologiya — bu xom ashyolarni qayta ishlash, mahsulot yaratish yoki muayyan muammolarni hal qilish uchun qo'llaniladigan ilmiy bilimlar, vositalar, usullar va jarayonlar yig'indisidir. Texnologiyalar inson hayotini yengillashtirish,

ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va turli sohalarda innovatsiyalar yaratish uchun qo'llaniladi.

Texnologiyaning asosiy xususiyatlari:

1. **Jarayonlik** – Texnologiya biror natijaga erishish uchun ketma-ket bajariladigan amaliy harakatlar tizimidir.
2. **Innovatsionlik** – Texnologiya doimiy rivojlanib, yangi yechimlar va usullar bilan boyib boradi.
3. **Amaliy yo'naltirilganlik** – Texnologiyalar real hayotda muammolarni hal qilish va inson ehtiyojlarini qondirish uchun ishlatiladi.
4. **Fan va texnika bilan bog'liqlik** – Texnologiya ilm-fan yutuqlari va muhandislik tajribasiga asoslanadi.

Texnologiyaning turlari

Texnologiyalar turli sohalarga qarab quyidagi guruhlariga ajratiladi:

- **Axborot texnologiyalari (IT)** – Kompyuterlar, dasturiy ta'minot va tarmoq texnologiyalarini o'z ichiga oladi.
- **Ishlab chiqarish texnologiyalari** – Zavod va fabrikalarda mahsulot yaratish uchun qo'llaniladi.
- **Tibbiyot texnologiyalari** – Kasalliklarni aniqlash, davolash va oldini olish uchun ishlatiladi.
- **Ta'lim texnologiyalari** – O'quv jarayonini samarali tashkil etish va bilimlarni yetkazish vositalarini o'z ichiga oladi.
- **Qishloq xo'jaligi texnologiyalari** – O'simlik va chorvachilik mahsulotlarini yetishtirish va qayta ishlash jarayonlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Texnologiya fani pedagogika fanining metodologiyasiga tayanib faoliyat yuritadi. Pedagogika fani metodologiyasining yaratilishida qomusiy mutafakkirlar va mashhur pedagoglarning o'rni diqqatga sazovordir. Al-Xorazmiy, Ibn Sino, Abu Rayhon Beruniy, Rudakiy, Firdavsiy, Alisher Navoiy, Voiz Koshifiy, chex olimi Yan Amos Komenskiy, shvetsariyalik pedagog Iogann Genrix Pestaloststi, nemis pedagogi Adolf Disterverg, rus pedagogi K.D.Ushinskiy kabilar o'z ijodiyotlarida pedagogikaning

metodologik asosini yaratdilar. Shularga ko'ra texnologiya fanining mazmuni, maqsadi, vazifalari, tamoyil, uslub va vositalari, har bir inson uchun zarur bo'lgan tarbiyaviy ta'sirlar yangicha asosga ega bo'lishi kerak[3].

XULOSA

Zamonaviy ta'lim jarayonida texnologiyalarning roli tobora ortib bormoqda. O'quvchilarning ijodiy mahoratini shakllantirishda raqamli vositalar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va interaktiv metodlar muhim ahamiyat kasb etadi. Texnologiyalar orqali ta'lim olish o'quvchilarga nafaqat yangi bilimlarni egallash, balki mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish, tanqidiy tahlil qilish va ijodiy yondashuvni rivojlantirish imkoniyatini ham beradi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, texnologiyalar bilan boyitilgan ta'lim muhitida o'quvchilar loyihaviy faoliyatga jalb etiladi, o'z ijodiy g'oyalarini real hayotda sinab ko'rish imkoniga ega bo'ladilar. Multimedia, dasturlash, dizayn va raqamli san'at kabi sohalar orqali ijodiy tafakkur shakllanadi va rivojlanadi.

Shu sababli, ta'lim jarayonida texnologiyalardan samarali foydalanish o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Kelajakda texnologiyalarni ta'limga keng joriy etish orqali yosh avlodning ijodkorlik salohiyatini yuksaltirish va ularni raqobatbardosh mutaxassislar sifatida tarbiyalashga erishish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Texnologiya va uni o'qitish metodikasi [Matn] : o'quv qo'llanma / M. Tilavova.- Buxoro: OOO "Sadriddin Salim Buxoriy" Durdona, 2021. - 312 b.
2. <http://manzura90.zn.uz/pedagogik-texnologiya-turlari/>
3. <https://uz.wikipedia.org/wiki/Texnologiya>
4. Nurullayeva Sh. Boshlang'ich sinf ona tili darslarida o'quvchilarni mustaqil fikrlashga o'rgatish metodikasi. Ped.fan.nom. ... diss. Toshkent, 2007. – 180 b.